

ВИЩА ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА: ТЕНДЕНЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

I.P. Свістельник, Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. У статті йдеться про тенденції розвитку інформаційного простору вищої фізкультурної освіти та актуальні проблеми, що потребують вирішення.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, інформаційні процеси, тенденції розвитку.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації впливають на систему навчання; існування спортивного інформаційного простору передбачає вирішення багатьох складних проблем завдяки удосконаленню методів та раціональному використанню інформації із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Аналіз останніх публікацій. Від систематичного та вичерпного поповнення інформаційними ресурсами залежать швидкість розповсюдження актуальних знань та досвіду, продукування інновацій і загалом темпи науково-дослідних робіт [1]. Варто скористатися досвідом провідних країн світу для створення електронного інформаційного забезпечення наукових досліджень у галузі фізичної культури і спорту [2]. Можна стверджувати, що існує значне відставання інформаційної складової спортивної галузі України від загальноосвітнього та європейського інформаційного простору, який є добре розгалуженим та розвиненим [3].

Зв'язок роботи з науковими темами. Стаття подана відповідно до теми 2.1.15 «Розробка єдиного інформаційного середовища навчання у вищих фізкультурних навчальних закладах як засобу ефективності навчально-тренувального та навчально-оздоровчого процесу» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту Держкомспорту України на 2001—2005 роки.

Мета дослідження — окреслити тенденції інформаційного розвитку вищої фізкультурної освіти в Україні.

Результати дослідження та їх обговорення. Приєднання України до загальноєвропейського освітнього простору відбувається у контексті загальноосвітніх тенденцій розвитку навчально-освітньої діяльності. Вища фізкультурна освіта нашої держави має величезний досвід підготовки фахівців, розгалужену матеріально-технічну базу, величезний інтелектуальний потенціал професорсько-викладацького складу, вагомими є досягнення в інформаційному забезпеченні навчального процесу. Освітня діяльність відповідно до вимог

Болонської декларації вимагає застосування нових принципів організації навчального процесу, нових технологій опанування знань, нових методів навчання, створення інформаційного середовища у різних формах, у тому числі електронній, яка базується на комп'ютерних технологіях.

Розглядаючи основні завдання підвищення рівня інформаційної діяльності у вищих навчальних закладах фізкультурного профілю, варто зупинитися на ряді проблем, які потребують вирішення протягом найближчого часу.

Найсуттєвішою ознакою вищої фізкультурної освіти залишається наукова робота, а точніше науково-дослідна діяльність. У вищій школі європейських країн дотримуються обов'язкової умови: викладач має йти до аудиторії з власним науковим доробком, з результатами завершених або виконуваних науково-дослідних робіт, з публікаціями у провідних журналах світу. Тому очевидно, що відповідно до європейських вимог наша вища освіта має ґрунтуватися на власних наукових дослідженнях і продукувати нові розробки.

Водночас маємо усвідомити, що технологія навчального процесу якісно змінюється: лівова частка припадає на самостійну роботу студентів. Ефективність самостійної роботи забезпечується чіткою її організацією та контролем, створенням необхідних умов для неї: робота бібліотек (зокрема читальних залів), доступ до мережі Інтернет, відповідне інформаційне забезпечення.

Інформаційні процеси, які відбувалися в Україні, і зокрема у галузі фізичної культури і спорту та її вищій освіті, певний час були недостатні для якісного інформаційного забезпечення. Бракувало сучасних підручників, навчальних посібників, видань для самостійного опрацювання програмного матеріалу. Склалася ситуація, коли основний зміст навчального матеріалу студент занотовував — не існувало сучасних інформаційних видань. Фонди бібліотек галузевих вищих навчальних закладів були укомплектовані застарілими підручниками та навчальними посібниками. Нині ситуація в інформаційному забезпеченні змінилася на краще. З

абсолютної більшості дисциплін навчального плану вища фізкультурна освіта має добротні сучасні україномовні підручники, посібники, підготовлені як професорсько-викладацьким складом вищих навчальних закладів фізкультурного профілю, так і основним галузевим книговидавцем — видавництвом «Олімпійська література» при Національному університеті фізичного виховання і спорту України. Навчальну літературу для вищої фізкультурної освіти друкують галузеві університети та інститути, зважаючи на потреби студентів у тих чи інших посібниках. Завдяки цьому вища фізкультурна освіта має у своєму арсеналі такі україномовні підручники, як «Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» (М. Герцик, О. Вацеба); колективну монографію «Актуальні проблеми теорії і методики фізичного виховання», монографію Ю.А. Бріскіна «Теоретико-методичні основи інваспорту». Серед найбільш значущих підручників видавництва «Олімпійська література» варто відзначити ґрунтовні видання державною мовою, такі як «Фізіологія спорту», «Енциклопедія олімпійського спорту України», «Психологія спорту», «Баскетбол», «Силові види спорту», «Фізична реабілітація».

Надходження україномовної літератури до вищих навчальних закладів фізкультурного профілю щороку збільшується за обсягами, але вони є ще незначними. За результатами нашого дослідження, надходження інформаційних видань державною мовою за 2005 рік у Національному університеті фізичного виховання і спорту України склало 1089 прим., у Львівському державному інституті фізичної культури — 2160 прим., у Дніпропетровському державному інституті фізичної культури і спорту — 83 прим., у Донецькому державному інституті здоров'я, фізичного виховання і спорту — 146 прим.

Проте, постійне зростання потоків сучасної наукової інформації ускладнює студентам засвоєння необхідного обсягу знань. Для вирішення цієї проблеми викладачу необхідно вдаватися до застосування всього арсеналу сучасних інформаційних технологій, забезпечувати прозорість навчального процесу, яка досягається максимальною інформованістю студента. У Львівському державному інституті фізичної культури цю проблему вирішили шляхом видання довідника для студентів першого курсу, які навчаються за європейською кредитно-трансферною системою (ECTS). Таким чином було поінформовано студентів про навчальні плани, дисципліни, які вони вивчатимуть, сутність системи залікових кредитів, графіки навчального процесу. До кожної дисципліни навчального плану подано інформаційні матеріали, у яких викладено зміст навчальної дисципліни, порядок контролю знань, їх оцінювання, список рекомендованої літератури.

Разом з тим все ще залишається неузгодженою проблема інформаційної консолідації вищих навчальних закладів фізкультурного профілю, завдяки якій кожний навчальний заклад обов'язково отримуватиме примірник виданих у галузі навчальних видань, методичних рекомендацій, розробок, інформаційно-довідкових матеріалів, авторефератів дисертацій; зможе подолати ізольованість власної інформаційної діяльності, недостатній рівень співпраці, відсутність єдиної інформаційної системи, спільної стратегії формування інформаційно-технологічної інфраструктури та використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі і наукових дослідженнях; усвідомить, що система інформаційного забезпечення на практиці надасть інформаційному супроводу у вищій фізкультурній освіті характер системності, цілісності, організованості та дієвості.

Стратегічним напрямом реформування вищої фізкультурної освіти є активне запровадження сучасних комп'ютерних технологій в інформаційну діяльність. Для цього необхідна цілеспрямована політика розробки і використання не лише окремих програм навчання за допомогою комп'ютера, а створення комплексу навчально-інформаційних матеріалів. Такими продуктами мають стати електронні варіанти навчально-методичних матеріалів, такі як комп'ютерні презентації, електронні підручники, практикуми з можливістю моделювання реальних процесів, лекційний матеріал, озвучений і доповнений, окрім тексту, й відеоматеріалами, слайди-лекції, електронні каталоги бібліотек тощо. Для забезпечення такими матеріалами необхідне відповідне програмне забезпечення з системою автоматизованого документообігу, електронними інформаційними базами даних тощо. У навчальному та науковому процесах необхідно вповні використовувати надзвичайно великі можливості інформаційної мережі Інтернет, ресурси якої обов'язково мають стати надбанням студентів та викладачів. Має розвиватися дистанційна освіта — навчання на відстані, для якого характерна наявність і, головне, висока якість електронних підручників з усіх дисциплін навчального плану. Усі ці види навчально-інформаційних матеріалів обов'язково мають зосереджуватися у читальних залах бібліотек, де студент, викладач, науковець матиме можливість отримати цю інформацію завдяки сучасним засобам — комп'ютерам та завдяки новому виду інформації — електронному. Такі інформаційні послуги вже надає Національний університет фізичного виховання і спорту України, професорсько-викладацький склад якого отримує Інтернет-довідки, а на магнітних носіях (електронна інформація) вже зосереджено 100 прим.; завдяки програмному забезпеченню формується електронна колекція бібліотеки — електронний каталог.

Висновки. Отже, у сучасній інформаційній діяльності вищої фізкультурної освіти можна визначити такі інформаційні тенденції: формування системи продукування сучасних галузевих інформаційних джерел; зростання частки новітніх форм інформаційного забезпечення навчального та наукового процесів; нерівномірне інформаційне забезпечення осередків вищої фізкультурної освіти; виникнення ідеї об'єднання інформаційних посередників у спільний інформаційний простір галузі. Найбільш серйозна проблема — забезпечення доступу до світових інформаційних ресурсів та можливість стати рівноправним учасником розподіленого спортивного інформаційного простору, недостатній рівень співпраці, відсутність єдиної ін-

формаційної системи, спільної стратегії формування інформаційно-технологічної інфраструктури.

Список літератури

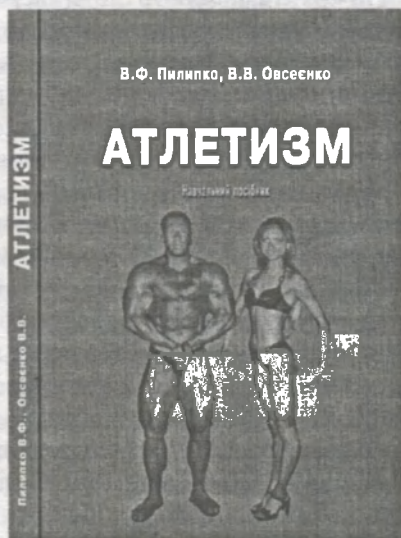
1. Соляник А. Інфраструктура документопостачання: системно-функціональний підхід // Наук. пр. НБУВ. 2001. — Вип.6. — С. 21—22.
2. Єрмаков С.С. Фахові видання як складова євроінтеграційного процесу спортивної науки // Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту: Матеріали наук. конф. — Харків: ОВС, 2005. — С. 70.
3. Там само. — С. 71.

Надійшла до редакції 12.12.2006

Svistelnyk I.R. Of Physical Culture Higher Education: tendencies of informative development.
Key words: informative provision, tendencies of development.

Свистельник И.Р. Высшее физкультурное образование: тенденции информационного развития. В статье рассматриваются тенденции развития информационного пространства высшего физкультурного образования и актуальные проблемы его решения.
Ключевые слова: информационное обеспечение, информационные процессы, тенденции развития.

Готується до друку

П32 Пилипко В.Ф., Овсєненко В.В.
Атлетизм: Навчальний посібник. — Харків: «ОВС», 2007.
ISBN 966-7858-43-X.

Навчальний посібник написаний відповідно до навчальної програми загального курсу «Атлетизм» для студентів інститутів фізичної культури та факультетів фізичного виховання педагогічних університетів.

Книга рекомендована студентам, магістрам та викладачам фізкультурних навчальних закладів.

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів вищих
навчальних закладів фізичного виховання і спорту
(лист № 14/18.2-1664 від 12.07.2005 р.)

Зміст

Передмова

Розділ 1. Історія розвитку атлетизму у світі

- 1.1. Джерела зародження атлетизму
- 1.2. Історія розвитку атлетизму в Росії
- 1.3. Розвиток сучасного бодібілдингу
- 1.4. Атлетизм у СРСР
- 1.5. Бодібілдинг на Україні

Розділ 2. Класифікація, систематика і термінологія атлетичної гімнастики

- 2.1. Класифікація атлетичної гімнастики як виду спорту
- 2.2. Принципи систематики і класифікації засобів атлетичної гімнастики
- 2.3. Класифікація атлетів за стажем занять
- 2.4. Основні поняття терміни

Розділ 3. Методика розвитку силових здібностей

- 3.1. Принципи сучасного бодібілдингу

Розділ 4. Методика побудови тренувального процесу

- 4.1. Структура атлетичного тренування
- 4.2. Основи побудови занять

Розділ 5. Методика тренування окремих м'язових груп в атлетичній гімнастиці

- 5.1. М'язи шиї
- 5.2. М'язи поясу верхніх кінцівок
- 5.3. М'язи плеча
- 5.4. М'язи передпліччя
- 5.5. М'язи грудей
- 5.6. М'язи живота
- 5.7. М'язи спини
- 5.8. М'язи стегна
- 5.9. М'язи гомілки

Розділ 6. Методика атлетичної підготовки у швидкісно-силових видах спорту

- 6.1. Мета і задачі атлетичної підготовки
- 6.2. Методика тренування
- 6.3. Атлетичні програми для деяких швидкісно-силових видів спорту

Література

Додатки

Термінологічний словник